

BOLALARDA IJODKORLIKNI SHAKLLANTIRISHDA MARKAZLARDA KO'RGAZMALI HAMDA AMALIY METODLARNING SAMARADORLIGI

Axmedova Gulnoza

Urganch Davlat Universiteti magistri

gulnozaaxmedova7496@gmail.com

Metod (yunoncha “metohodos” –yo‘l) maqsadga eltuvchi yo‘lni ifodalaydi. Ta‘lim metodi – ta‘lim jarayonida shaxsni ta‘limi, tarbiyasi, rivojlanish vazifalarini hal qilishga yo‘naltirilgan, o‘zaro aloqador faoliyat yo‘lidir, deb ta‘rif beradi V.A.Slastyonin.⁴ ta‘lim jarayonini yanada samaradorligini oshirish maqsadida biz ta‘lim metodlaridan foydalanamiz. **Ta‘lim metodlari**-ta‘lim jarayonida qo‘llanilib, uning samarasini ta‘minlovchi usullar majmui.⁵ Ta‘lim metodlari haqida yagona ta‘rif yo‘q. Metodlarning vazifasi pedagog va tarbiyalanuvchilarning t‘limiy –tarbiyaviy vazifalarini hal qilishga qaratilgan o‘zaro hamkorlikdagi faoliyat usullarining tartibga solinishidir. Y.I.Perovskiy, N.M. Verzhulin, Y.Ya. Golant metodlarni og‘zaki, ko‘rgazmali amaliy turlarga ajratishgan.⁶ Metodlar odatda 2 turga ajratsak yanada o‘rganish osonroq bo‘ladi.

An‘anaviy	Zamonaviy
Og‘zaki	Faol
Amaliy	Nofaol
Ko‘rgazmali	Interfaol

Ijodkorlikni rivojlantirish uchun eng yaxshi davr bu maktabgacha yoshdir. Bolalarning ijodiy qobiliyatlarini iloji boricha erta rivojlantirishni boshlash kerak. Ijodkorlik qobiliyatlarini shakllantirishda albatta biz metodlardan foydalanamiz.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini qanday va qaysi metodlar yordamida rivojlantirish mumkin?

Bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishning ko‘plab metodlari mavjud. Atrofdagi dunyo haqida suhbatlar, atrofda sodir bo‘layotgan barcha narsalar, qiziqtirgan savollarga javoblar — bularning barchasi ota-onalar tomonidan har kuni ishlatilishi mumkin. Har bir bolaning kundalik faoliyati davomida o‘quv o‘yinlari, mozaikalar va didaktik o‘yinchoqlar bo‘lishi kerak. Kichkintoy bilan rasm chizish, modellashtirish, kitob o‘qish va musiqiy asarlarni tinglash kerak. Ro‘yxatda keltirilgan tadbirlar nafaqat ko‘ngil ochadi, balki katta foyda keltiradi.⁷

⁴ Salayeva M.S. Umumiy pedagogika {matn}: darslik/ M.S.Salayeva.-Toshkent:Nodirabegim,2021.-600b

⁵ Pedagogik kasbiy kompetentligi va kreativlik [Matn]: darslik /N.M.Quchqarova. –Toshkent: Bookmany print, 2022.-260b

⁶ Salayeva M.S. Umumiy pedagogika {matn}: darslik/ M.S.Salayeva.-Toshkent:Nodirabegim,2021.-600b

⁷ F. Qodirova, Sh. Toshpo‘latova, N. Kayumova, M A‘zamova. “Maktabgacha pedagogika” Toshkent: Tafakkur nashriyoti.2019. -684b

Markazlardagi bolalar faoliyati: o‘yin, mustaqil nutq, kognitiv, kommunikativ, kognitiv-tadqiqot, eksperimental, ijodiy, kommunikativ, mehnat, samarali, musiqiy va badiiy.

Pedagogning faoliyati:

1. bolalarni tabiat, musiqa va ijod dunyosiga jalb qilish va bolani o‘rgatish;
2. mustaqil ravishda bilimlarni egallash, bilimga bo‘lgan qiziqishni rivojlantirishga, yangi bilimlarni olishga bo‘lgan ehtiyoj, o‘rganish va rag‘batlantirish, shu bilan birga sub‘ekt bo‘lish;
3. Bolalar bilan birga uyushgan tadbirlar tashkil etish;
4. qiyinchiliklar yuzaga kelganda, bolaga beg‘araz va o‘z vaqtida og‘zaki va amaliy yordam ko‘rsatish;
5. bolaning shaxsiy qiziqishini rag‘batlantirish;

Rivojlanish markazlarida o‘quv va bilim jarayonini tashkil qilish uchun turli xil usullar, uslublar va o‘yin shakllaridan foydalanish: suhbat, hikoya, shou, badiiy adabiyot o‘qish ensiklopedik adabiyotlarni o‘qish, ko‘rib chiqish va muhokama, tushuntirish, munozara, video namoyishlarni tomosha qilish, kompyuter taqdimotlarini tomosha qilish, ijodiy faoliyat, tadqiqotlar, tajribalar, tajriba jonli va jonsiz tabiatning sirlari va boshqalardan foydalanish.;

Bolaning rivojlanishi faqat o‘quv faoliyatida emas, balki o‘yin tarzida ham amalga oshiriladi. Markazlardagi bolalarning o‘yin va kognitiv faoliyati davomida tarbiyachi bolalarning ishini kuzatib boradi, tavsiya etilgan materiallar bolalar uchun qanchalik qiziq, qulay va xavfsiz ekanligiga e‘tibor qaratadi. Agar kerak bo‘lsa, tarbiyachi didaktik materiallarni to‘ldiradi yoki o‘zgartiradi. Tarbiyachi guruhdagi barcha bolalar besh kun davomida har bir markazga tashrif buyurishini ta‘minlaydi. Kuzatish va tahlil asosida kutilayotgan natija, muammolar, echimlar tarbiyachi har hafta oxirida bolalarning o‘z maqsadlariga erishgan yutuqlarini qayd etadi, agar shunday bo‘lsa, muammolar pedagogning va bolalarning va uning ota-onalarining shaxsiy ishi bilan belgilanadi.

Shunday qilib, rivojlanish markazlarida to‘g‘ri tashkil etilgan ishlar har bir bolaga o‘ziga yoqadigan narsani topishga, uning kuchli va qobiliyatiga ishonishga, badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiriga, kattalar va tengdoshlar bilan o‘zaro munosabatlarni o‘rganishga, tushunishga imkon beradi va ularning his-tuyg‘ularini va xatti-harakatlarini baholashga imkon beradi va aynan shu rivojlanayotgan ta‘lim asosida yotadi.

Qurilish, konstruktorlik va matematika markazi:

Har xil qurilish to‘plamlari - kublar, legolar, bloklar, konstruktorlar, o‘ynash uchun didaktik o‘yinlar va boshlang‘ich matematik tasavvurlarni rivojlantirish uchun o‘quv materiallarlaridan foydaniladi.

Syujetli-rolli o‘yinlar va dramalashtirish markazi:

Bu markazda teatrning barcha turlari uchun atributlar va o‘yin materiallarlari, rolli, dramatik, rejissyorlik va dramatisatsiya o‘yinlari, shlyapalar - maskalar, o‘yin

to'plamlari va burchaklarda o'ynash uchun o'yinchoqlar - masalan "Sartarosh", "Shifokor", "Kasalxona" va "Do'kon" o'yinlari atrebutlari.

Til va nutq markazi:

Bu markazda esa didaktik o'yinlar, tematik mavzuli, katta va kichik formatdagi rasmlar, tasviriy materiallarlar, voqealar ketma-ketligini belgilash uchun rasm seriyalari, turli mezonlarga ko'ra guruhlash va boshqalar, bolalar kitoblari kutubxonasi, tematik albomlar, topishmoqlar, "Rasmi Alifbo" kubiklari.

Ilm, fan va tabiat markazi:

Atrof-muhit madaniyati bo'yicha didaktik materiallarlar, "Tabiat va odam" rasmlari va illyustratsiyalari, valiologiya bo'yicha maketlar, tabiiy materiallarning xususiyatlarini o'rganish uchun materiallarlar, to'plamlar, tadqiqotlar va tajribalar uchun, bilim to'plamlari, o'ynash uchun o'yin mavzular to'plamlari - uy va yovvoyi hayvonlar, dengiz hayoti, hasharotlar, qushlarning maketlaridan foydalanish,

San'at markazi:

Oxirgi markazda esa tasviriy faoliyat zarur jixozlar, xalq hunardmanchilik mahsulotlari tasvir etilgan albomlar va illyustratsiyalar, dekorativ-amaliy san'at, turli xil xalqlarning hayoti, madaniyati, urf-odat aks ettirilgan rasmlar, bolalar yozuvchisi va O'zbekiston shoirlari portretlari, tematik rang-barang kitoblar, erkin ijod uchun rasm chizish albomlari. Badiiy qobiliyatni rivojlantirish uchun eng yaxshi markaz.⁸

⁸ "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi